

GLÖMDA OPERORS SÄLLSKAP

På International Opera Awards i våras tilldelades irländska *Wexford* utmärkelsen ”best festival”. Fleråriga besökaren *Carlhåkan Larsén* berättar om hemligheterna bakom framgångarna och varför Jacopo Foroni, ”vår svenske Verdi”, har blivit så populär på den gröna ön.

TEXT CARLHÅKAN LARSÉN

Scen ur Margherita-
uppsättningen på årets
Wexford-festival. I
rollen som Giustina ses
Giuliana Gianfaldoni.

DEN MÅTTLIGT STORA kuststaden Wexford i sydöstra delen av Irland har i månads-skiftet oktober–november genomfört sin sextiosjätte säsong. Att festivalen är värd sin belöning torde vara helt klart. Den kan karakteriseras som en kombination av arbetsseger och framgångssaga.

En kort summering av denna historia: en driftig och visionär grupp lokala operaälskare dammade av stadens gamla teater och började – med en nästan dumdristig entusiasm men också med ut hållig iderikedom och många frivilliga hjälpredor – spela opera på allvar och med smittande kärlek till konsten. Den ”omöjliga” idén växte tack vare en snillrik inriktning: i Wexford skulle man inrikta sig på glömda stycken, som kanske förtjänade ett nytt liv. Det borde ju finnas tillräckligt många operafantaster som kunde tilltalas av idén (och därtill vara stadda vid kassa). Det fanns det. Men succén är också en lysande pr-triumf för staden. Festivalen har blivit en mittpunkt för en diversifierad närings- och nöjesverksamhet. Det börjar och slutar med festfyrverkerier, som förnöjer alla. Konst och hantverk kommer i ropet och hotell- och restaurangbranscherna gläder sig medan de mousserande vinerna sprudlar. Här är det sannerligen bubbel i glasen.

MEN KÄRNAN ÄR FÖRSTÅS JUST OPERAKULTUREN. Eller ska vi säga operakulten? Arrangörerna har hittat en bra formel: tre uppsättningar per säsong, var och en ges fem gånger. Det lockar turister som ser det hele tre kvällar på raken. Publiken kan också glädja sig åt rikhaltiga sidoprogram på dagtid, kortoperor, konserter, med mera. Sponsorsystemet är rikt utvecklat, budgeten öppnar möjligheter att fylla rollistorna med högkvalitativa stjärnlöften av skilda nationaliteter från ett flertal världsdelar. Orkestrens musiker – inhyrda från Belfast, London med flera metropoler – är fulltalig och dirigenter, regissörer, scenografer, etcetera håller nivån uppe på hög professionell nivå.

ALLT DETTA RYMS I ETT nytt hus med gammal, anspråkslös fasad: National Opera House (som efterträtt The Royal Theatre). Publiken består givetvis av distingerat herrskap i seniorklassen,

som lever upp till den rekommenderade klädkoden (smoking). När ljuset i salongen tonas ner och orkestern avger ett par manande ackord reser sig alla spänstigt och sjunger Eires nationalsång, fast en tredjedel av publiken kommer från utlandet och behärskar knappast det strapatsrika gaeliska språket.

I ÅR OMHÄNDERTOGS Luigi Cherubinis ”Medea” (urpremiär 1797). Där fick åhörarna stifta bekantskap med en imponerande norsk mezzo, Lise Davidsen, i titelrollen. Vidare Franco Alfanos ”Risurrezione” (”Uppståndelse”, efter Tolstoy, 1904). Ett praktstycke från den veristiska skolan av typen ”från palatsen till Sibirien”. På den operan kan man lite elakt sätta en etikett, ”fulländat men inte originellt”. Alfanos namn förekommer annars i många operaprogram, fast i liten stil – det var han som fullbordade Puccinis ofullbordade, ”Turandot”.

DET TREDJE STYCKET var Jacopo Foronis ”Margherita”. Foroni (1825-1858) är Sveriges bidrag till Wexford. En italienare, dirigent, pianist och kompositör, som hamnade på Kungliga Teatern i Stockholm, blev kvar där och på kort tid erövrade svenska språket, huvudstadens sällskapsliv, Oscar I:s vänskap och det lågpresterande Hovkapellet motvilliga godkännande. Men Foronis liv blev kort: han dog i kolera i Stockholm 1858 bara 32 år gammal. Hans oftast spelade verk torde vara enaktaren ”Advokaten Pathélin” – en elegant komedi, eller fars, med fransk esprit. Den gavs på Stockholmsoperan 76 gånger från 1858 till 1940 och togs minsann också senare upp på Folkoperan. Det kan tilläggas att Maestro Arturo Toscanini hade en av Foronis konsertouvertyrer på sin repertoar som dirigent.

»Arrangörerna har hittat en bra formel: tre uppsättningar per säsong, som var och en ges fem gånger. Det lockar turister som ser det hela tre kvällar på raken.«

Traditionenlig allsång innan föreställningen.

»Cristina väcktes upp för fyra år sen i Wexford men ännu har man inte hört att någon svensk scen axlat fortsatt ansvar för denna hit. Kanske 'Margherita' har bättre tur?«

REDAN I FORONIS UNGA ÅR hade "Margherita" en uppskattad urpremiär i Milano 1848. I Stockholm tog han sig an ett svenskt historiskt ämne, "Cristina, Regina di Svezia". Det verket väcktes upp för fyra år sen i Wexford men ännu, drygt 1400 dagar senare, har man inte hört att någon svensk scen axlat fortsatt ansvar för denna hit, som dock finns som cd (Sterling). Kanske "Margherita" har bättre tur?

FORONIS BRÅDMOGNA talang var märkvärdig. Uppsättningen i Wexford satte liv i musiken,

tog ut de komiska svängarna (där detta var möjligt) och behöll en klädsam distans till verkets seriösa implikationer – "Margherita" har genrebeteckningen "melodramma semiserio". Och Foroni var precis som Verdi en italiensk patriot med visst revolutionärt stuk och ett enat Italien som mål. I den växlingsrika operan vågade han tillåta sig en diskret samhällskritik. "Från barrikaderna till Kungliga Operan" lyder också undertiteln till Angelo Tajanis stoffrika bok om den oförmodade hovkapellmästaren och riddaren av Vasaorden.

Vad Wexford Opera Festival

Var I staden Wexford på Irlands sydvästra hörn. Ca 3 h med kollektivtrafik från Dublins flygplats.

När Varje år i månads-skiftet oktober-november. Nästa festival, den 67:e, äger rum 19 oktober – 4 november.

Mer info wexfordopera.com

Operahusets entré mitt i stan.

OLDENBURGISCHES STAATSTHEATER (väster om Bremen) samproducerar "Margherita" med Wexford. Där har man tidigare också givit "Cristina"! Föredömligt, eller hur? Nästa år är det dags för en tysk "Margherita"; dekoren kunde redan nu exporteras till Wexford, men den kommer att återbördas.

EN TANKE, KANSKE hädisk, dyker upp: hur skulle det gå om man organiserade en liknande festival med tre nyskrivna operor? Hur skulle det se ut? Och framför allt: hur skulle det låta?